

LEV KREFT, DAVID B. VODUŠEK:
MEJDUN, SO DOBRE PESMI

Književnost

Hudomušni naslov dvojne pesniške knjige Leva Krefta in Davida B. Voduška Mejdun, so dobre pesmi¹ želi seveda učinkovati kot dobra reklama za dobre pesmi. Kljub izdatni razliki med obema avtorjema, ki drami komparativne strasti, pa je vsaj na prvi pogled očitno, da je naslov zunanje potrdilo za določeno skupno programsko noto, ki pa je nikakor ni mogoče iznačiti s skupno poetiko. Tako Kreft kot Vodušek pristajata na poezijo, ki se odreka zasledovanju velikih pesniških tem, orfeizmu, obvladovanju sveta, in se zavestno omejujeta s programsko neambicioznostjo, fragmentarno izpovedjo in priročnimi motivi. Toda že z izrazom depoetizacija bi naleteli na težave; kajti hotena depoetizacija je le Kreftova domena, medtem ko Vodušek moč poezije, njeno katarzično in kontemplativno vlogo ohranja, čeprav jo skuša razredčiti z nevsiljivo ironijo in refleksijo. Tudi ob pesniški tematiki je zanesljiva različnost opazna že na prvi pogled. Krefta nedvomno bolj mikava neposredna vsakdanost, celo prikrit, prijazen aktualizem, gre za bežne anekdotične zapise, ki ni nujno, da so poetični. Vodušek pa je ves potopljen v svet fragmentarnega, toda rafiniranega intimizma.

Lev Kreft se k poeziji in umetnosti nasploh že v prvi pesmi / Nagelj / ne obrača s posebnim zaupanjem. Kajti »če... ne razjasniš zmote ampak te pokopljejo z vsemi častmi kot od- / kritelja rdeče cvetnice in vdanega ljubitelja narave, je to / umetnost«. V zadnji pesmi / Inventura / je to nezaupanje tudi pojasnjeno. Avtor se kot pesniški subjekt ironizira ter se postavi v polno funkcionalnost zgodovine, kjer se pesni-

ški svet in jezik, ki mu je dan, izkažeta za preprost rezultat dialektičnih procesov. Zato je razumljivo, da so posamezne literarne ali poetične akcije, ki se zasnujejo pod obokom, razpetim od prve do zadnje pesmi, izkažejo za nesmiselne in nepoetične. In neke na sredini najdemo naslednje verze: »povej mi pesem miza / miza pa je miza / miza pa ni muza«. Lirske zasnove, ki upesnjujejo bolj zasebno témo in sodijo med najboljše / Dan novega prijateljstva, Pričajni podstavek, Gazeli / se z ironijo kaj kmalu razkrojijo v krajše cikluse, naslovljene Tri moralitete, Posvečeni korali in Podlistki. Šem sodi še nekaj oblik angleškega soneta. V teh besedilih ne more biti prostora za tragično, skromne estetske prvine se gibljejo v območju komike; ironija, humor, bolj ali manj duhovita igra nosijo drobno družbeno ali družabno poslanico, ki ni agitka in nima resnih osveščevalnih namenov, gre za bežno provokacijo, morda korekturo. Tovrstne Kreftove pesmi so najpogostejše dvodelne: širše sporočilo v prvem delu poantira ali degradira jedrnata sklepna vrstica: »vem radi bi pobegnili // zamenjali spol kravato družbo / nehali čebljati štirikrat se umivati / postrelili sorodnike sodnika mačke // pogum: jaz sem tu«. / Podlistek III / Poleg Podlistka VII in Gazelice se zdi ta primer še najbolj prijeten.

Vse kaže, da je Kreftova poezija omejena z njegovo lastno poetiko. Impliciten odpor do globljih, morda filozofskih pesniških tem, žal, ne ponuja nikakršne alternative z literarno vrednostjo. Kreftova poezija uprizarja estetsko izpraznjen svet, v katerem se porajajo in zamrejo le nedolžni izzivalni sunki. Kadar odpove še zadnja estetska prvina, ki jo avtor ceni in uporablja — ironija, duhovitost — tedaj se njegovi pesniški teksti približujejo prozaičnosti.

Ostrednja téma Davida B. Voduška je ljubezen. Spiritualno težo nadomeščajo bežni čutni, čustveni in racional-

¹ Lev Kreft in David B. Vodušek: Mejdun, so dobre pesmi, opremil Igor Recer, založila Založba Obzorja Maribor, junija 1975.

ni vzgibi, ki pa so bežni le na prvi pogled; kajti celoten motivni repertoar daje pregledno in intenzivno doživljajsko vrednost. Erotična téma, ki jo avtor najbolj zaznavno ustali v drobnih refleksivnih poantah, dosega subtilni razpon, ki mu je težko določiti prehode ali zaključene pomenske sugestije. Čeprav ta erotika pozna tako igrivost kot usodnost, le redko pristane na eni sami doživljajski ravnini. Pot je odprta v obe smeri; tudi nežnost je zamejena z refleksijo in cinizem s samoironijo. Tako je lahkotna erotična situacija vedno vpeta v okvir strahu ali grenkobe. Ta ambivalenca omogoča Voduškovi *ljubezenski poeziji zrelo resignacijo*. Trenutek resnice se glasi: »če bi zakuril ogenj / iz vseh pesmi / ki sem jih kdaj napisal tebi / ženska / bi mi bilo / točno za dve minuti / dlje toplo pri srcu / kot mi je bilo / vse skupaj sešteto // zaradi tebe«. Pesem *Skrivališče* pa v slovenski ljubezenski poeziji na novo odpre dualizem duha in telesa: »za kratek hip življenja okrog polnoči / ko mi je duša polna strahov / je slajše naročje večje kakor vile«. — Ljubezenski tematiki se pridružuje bivanjska skušnja. Lahkotna eksistencialna razprtost vsebuje ekvivalent ljubezenskega strahu ali igrive razrešitve. »jaz sem skala / in na to skalo bom sezidal življenje / z zidaki ali iz trhljih desk / ali z bisernim mozaikom / kar bo pri roki / saj ne bom stanoval / grajenje je važno / da lahko ob večerih / sediš na robu / bingljaš z nogami / pljuvaš v globino« / Naj bo program /. Za trenutek skuša Vodušek razprtost omejiti s preprostim, varnim humanizmom »... je treba imeti tak topel / občutek okrog srca // da nisi sam« / Hladni časi /, ki pa seveda ne more biti trajna rešitev. Predzadnja pesem / Na lastnem položaju / ponovno upesnjuje svet, ki je široko odprt in nevaren. Zato ni čudno, da zadnja pesem pristaja v popolni negotovosti, še več, v slovensko poezijo se spet vrača deklarativna bolečina: »nimamo miru v duši v te-

lesu / smo ker nam je hudo« / Odhajamo /.

Kljub svoji miniaturnosti, tako po kvantiteti kot po motiviki, Voduškova poezija nadaljuje tradicionalni slovenski tok. Ni mogoče zanikati neposrednih izhodišč vsaj pri Božu Vodušku. Svobodno, čeprav zelo nadzorovano povezovanje emocionalnih in miselnih prvin v jasna, zgoščena sporočila, ki se le zdi, da so fragmentarna, in prečiščen, skoraj asketski izraz, dajeta njegovi poeziji novo, zavezujočo berljivost. Up in strah tradicionalne slovenske poezije doživljata z Voduškovo pesmijo priprave na restravracijo.

Mimogrede velja omeniti še primerenost tovrstne dvojne izdaje in njene likovne opreme, morda je to način, s katerim bi lahko naše založbe »odrešile« še več novih pesniških imen, ki neusmiljeno in včasih celo upravičeno trkajo.

Peter Kolšek

DANILO LOKAR, ZEHAJOČI ANGEL

Tri vzporedne »ljubezenske zgodbe« starejših, predvsem izobraženih ljudi, ki prebivajo na predvojnih bregovih Soče, združeni v zakonske ali le prijateljske vezi, so fabulativna osnova Lokarjevih¹ literarnih postopkov, ki jim gre za eno samo, a globoko nepomirljivo stvar — za človeka. Beseda je o nekaterih temeljnih, poslednjih dogodkih človekovega etičnega sveta, zato pisateljeva prozna struktura v resnici ne potrebuje širše epske zasnove, ali vsaj ne njene polne in sočasne aktualizacije, ki bi zastirala žgočo jasnino zrelih spoznanj. Knjigo sestavljajo kratki fragmenti, bolj skice, iz samotnega in osveščenežnega življenja junakov, v katero

¹ Danilo Lokar: *Zehajoči angel*, opremila Nadja Furlan, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1976.